

FÄRGELANDA KOMMUN

**Färgelanda
kommun**

Biblioteksplan

2022-2025

Marie Böngren

2021-10-20

Dnr: 2021/219

Version:1

Beslutad: Kommunfullmäktige 2021-12-15 § 168

**Den senaste versionen finns tillgänglig på Färgelandas
webbplats www.fargelanda.se**

Innehållsförteckning

1. Vision – Bibliotek gör skillnad	3
2. Inledning och syfte.....	3
3. Biblioteksverksamhetens nuläge i Färgelanda	4
3.1. Folkbibliotek	4
3.2. Skolbibliotek	4
4. Utvecklingsområden och mål för biblioteksverksamheten	4
4.1. Läsförbättring	5
4.1.1. Folkbiblioteket	5
4.1.2. Barn – och ungdomsverksamhet	6
4.1.3. Skolbibliotek	7
4.2. Kulturupplevelse	8
4.3. Mångfald	9
4.3.1. Minoriteter	9
4.3.2. Tillgänglighet	10
4.3.3. Mötesplats för generationer	10
4.4. Medie- och informationskunnskap	11
4.5. Samverkan	12
4.5.1. Bibliotek Dalsland.....	12
4.5.2. Fyrbodalen	12
4.5.3. Regionalt	13
4.5.4. Nationellt.....	13
4.5.5. Tillgänglig och inkluderande samverkan	13
5. Styrdokument	13

1. Vision – Bibliotek gör skillnad

Färgelanda bibliotek är en trygg oas med tillhandahållande av livslångt lärande där alla inkluderas.

Biblioteket i Färgelanda kommun erbjuder alla fri tillgång till den information var och en behöver i sin livssituation. Alla ska få hjälp och stöd i sitt kunskapssökande utifrån individuella behov. Biblioteken erbjuder kulturupplevelser för både barn och vuxna vilket bidrar till att Färgelanda blir en attraktiv kommun för alla. Färgelanda kommun blir en trygg kommun med tillväxt och livskraft i enlighet med kommunens övergripande vision. Genom läsförmedlande insatser ökar barns och elevers förutsättningar för fortsatta studier, arbete och möjligheter att kunna delta aktivt i samhällsutvecklingen. Biblioteken bidrar till ökad mångfald genom att tillhandahålla olika typer av medier på olika språk och för många olika målgrupper. Biblioteken fungerar som arenor för integration och det demokratiska samtalet och möjliggör människors delaktighet i samhällsutvecklingen.

2. Inledning och syfte

Bibliotek är till för alla. Bibliotek är en demokratisk mötesplats att användas av alla oavsett ålder, kön, ras, religion, nationalitet, språk eller social status. Bibliotekens uppdrag är att främja läsning och folkbildning. Bibliotek erbjuder fri tillgång till information, kunskap, litteratur och bidrar till det livslånga lärandet. Bibliotek har för många människor en social funktion, och är en av få platser i samhället där man gratis kan vistas och mötas mellan generationer.

I bibliotekslagen (2013:801) står det att alla kommuner och landsting ska anta biblioteksplaner för sin biblioteksverksamhet¹. Färgelandas biblioteksplan 2022-2025 syftar till att stadga bibliotekets vision, definiera dess verksamhet, beskriva nuläget och ge inriktning för viktiga utvecklingsområden. Biblioteksplanen ska vara ett styrdokument som definierar bibliotekets roll i förhållande till målen för Färgelanda kommuns övergripande utveckling. Biblioteksplanen följs upp årligen i samband med årsredovisningen.

Med stöd i Färgelandas kommuns ledord *Engagerad och företagsam med ett gott bemötande* sätter biblioteksverksamheten besökarna i fokus. Färgelanda bibliotek tar sikte på kommunens vision *Färgelanda - En trygg kommun med tillväxt och livskraft*² och vill skapa mervärde och vara en attraktiv mötesplats för våra medborgare och kommunbesökare.

¹ Bibliotekslagen 2013:801

² Mål – och resursplan. 2022-2023. Färgelanda kommun.

<https://www.fargelanda.se/media/161099/mal-och-resursplan-mrp-2021-2023-antagen-av-kf-20201125.pdf> [2021-06-30]

3. Biblioteksverksamhetens nuläge i Färgelanda

Till Färgelanda biblioteks verksamhet hör folkbiblioteket, som ligger i Centrumhuset i Färgelanda, och skolbiblioteket på Valboskolan.

Utöver biblioteksverksamheten handhar bibliotekspersonalen även turistinformation.

3.1. Folkbibliotek

Folkbiblioteket i Färgelanda kommun är idag det enda kommunala biblioteket. En bokbuss finns gemensamt med övriga bibliotek i Dalsland, bokbussen är i Färgelanda var femte vecka. I dagsläget är bokbussen finansierad av statliga projektmedel. Vid september 2021 hade folkbiblioteket tre anställda fördelade på 2.05 årsverken. En 100% bibliotekarie med samordningsansvar, en 50% bibliotekarie som jobbar med barn- och ungdomsverksamhet (samt 50% på skolbiblioteket på Valboskolan) och en biblioteksassistent på 55%. Majoriteten av bibliotekspersonalen har magisterexamen i Biblioteks- och informationsvetenskap. Biblioteket har ca 50 000 besökare per år (dock påverkas besöksantalen åren 2020-2021 av Coronapandemin).

Bibliotekets verksamhet riktar sig till alla åldrar. Från en bokgåva till alla nyfödda (i samarbete med Västra Götalandsregionen), sagostund, lovaktiviteter, bokcirklar, skolbesök, författarbesök, föreläsningar, särskild service till de äldre och personer med minskad rörelseförmåga genom *Boken kommer* (hemleverans av medier) samt till personer med någon form av läsnedsättning.

Utöver det fysiska biblioteket erbjuder Färgelanda bibliotek e-medier via det digitala biblioteket Elib, som även nås via appen Biblio. Det digitala biblioteket är ett samarbete mellan biblioteken i Dalsland.

3.2. Skolbibliotek

Enligt skollagen (2010:800) ska eleverna i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan ha tillgång till skolbibliotek. I Färgelanda ansvarar folkbiblioteket endast för skolbiblioteket på Valboskolan. För de övriga skolbiblioteken ansvarar sektor Barn – och utbildning.

4. Utvecklingsområden och mål för biblioteksverksamheten

Bibliotekens uppdrag är att främja läsning och verka fortbildande. Färgelanda bibliotek arbetar aktivt för att höja kommunens utbildningsnivå och stödja kommunens medborgare som studerar eller på annat sätt utbildar sig i det livslånga lärandet genom att vid förfrågan införskaffa efterfrågad litteratur och artiklar.

Biblioteket vill vara en attraktiv mötesplats och erbjuder Bokfika (bokcirklar för vuxna och barn), författarbesök, föreläsningar och musikframträdanden. För fler aktiviteter för barn, se avsnittet Barn- och ungdomsverksamhet.

Färgelanda biblioteksplan är uppbyggd kring de fem centrala utvecklingsområden som lyfts fram i bibliotekslagen:

- läsfrämjande
- kulturupplevelse
- mångfald
- medie- och informationskunnighet
- samverkan.

4.1. Läsfrämjande

Bibliotekens läsfrämjande uppdrag poängteras i bibliotekslagen och innehåller flera delar så som läslust, läsförståelse och språkutveckling. Alla delar är viktiga för individens utveckling och är betydelsefulla för att kunna ta del av samhället. Idag finns många olika sätt att läsa på, det kan vara i den vanliga boken, på läsplattor eller genom att lyssna på böcker. Flera undersökningar visar att barns och elevers läs- och skrivutveckling samt övrig språkutveckling har stor betydelse för hur väl de klarar målen i skolans övriga ämnen.

Att göra läsare av läskunniga är ett angeläget och roligt uppdrag. Språket är det viktigaste redskapet för att uttrycka oss och därmed kunna påverka vår situation. Ett rikt och nyanserat språk kan man få genom att läsa många olika texter. Det är därför angeläget att inspirera elever till läsning

4.1.1. Folkbiblioteket

Att kunna ta del av information och litteratur i olika format är en förutsättning för att vara delaktig i ett demokratiskt samhälle. Att inspirera till god läsförmåga och väcka läsglädje bidrar till en ökning av delaktiga invånare. Biblioteket ska väcka intresse för litteraturen och skapa läslust genom bokcirklar, boktips och författarbesök. Biblioteket ska vara tillgängligt för alla och anpassade till användarnas behov. Biblioteket arbetar även läsfrämjande genom att erbjuda litteratur på olika nivåer, i olika format och på många olika språk samt ha medier anpassade för funktionsvariationer och läsnedsättningar.

Mål

Färgelanda bibliotek ska:

- nöjdhetsindex - genomföra och höja resultatet av nöjdhetsindex genom enkäter. Ge medborgarna mer inflytande vad Färgelanda bibliotek ska erbjuda³

³ Färgelanda bibliotek fick 2021 4.85 i snitt där 5.0 var max gällande servicenivån.

- biblioteken ska arbeta läsfrämjande med fokus på barn och unga samt personer med särskilda behov, så som äldre, personer med olika funktionsvariationer, personer med psykisk ohälsa och personer med annat modersmål än svenska
- sektorerna ska genom samverkan sprida tillgången till litteratur för att nå fler läsare
- öka andelen aktiva låntagare i Färgelanda kommun.⁴
- öka andelen fysiska besök per invånare⁵
- öka andelen utlån. Både fysiska och e-bok/e-ljudbok.⁶
- vara en attraktiv mötesplats genom att erbjuda
  - bokfika
  - författarbesök
  - föreläsningar
  - musikframträdanden.

4.1.2. Barn – och ungdomsverksamhet

Färgelanda bibliotek vill vara en naturlig del av alla barns läsutveckling, genom hela barndomen och genom resten av vuxenlivet. Från den allra första smakbiten av pekboken, via de första trevande bokstaveringarna till stoltheten av att kunna läsa själv.

Internationella rapporter som PISA visar att svenska elevers läsning och läsförståelse minskar och i media rapporteras det om att andelen föräldrar som läser för sina barn i hemmen sjunker. Folkbibliotek och skolbibliotek har en viktig roll som litteraturförmedlare och läsfrämjare. Extra stor roll har biblioteken för de barn som växer upp utan läsförebilder. Bibliotek ska inspirera och väcka läslust både i skolan och på fritiden tillsammans med förskole – och skolpersonal genom läsprojekt, författarbesök, tävlingar, utställningar och andra kulturella aktiviteter. Alla skolor ska ha en arbetsplan för sin biblioteksverksamhet.

Enligt bibliotekslagen ska folkbiblioteken ägna särskild uppmärksamhet åt barn- och ungdomar för att främja deras språkutveckling och stimulera till läsning, bland annat genom att erbjuda litteratur utifrån deras behov och förutsättningar.⁷ Ett steg i den riktningen är att bli en naturlig vistelseplats mötesplats med mer inspirerande och inbjudande läsplatser för både högläsning och tystläsning finns ambition och förhoppning om att få fler barn att läsa mer. Resan med att väcka läslust startar redan från tidig ålder

⁴ Jämn nivå med snittet i riket. 2020 var antal lån per invånare 5.0. Till aktiv låntagare räknas den som lånat media på biblioteket någon gång under året.
<https://www.kb.se/5.3a2d89bb179361a6da7926.html> [2021-06-04]

⁵ Jämn nivå med snittet i riket. 2020 var andelen fysiska i riket 4.0 besök per invånare. Färgelanda bibliotek låg på 4.9 besök per invånare.

⁶ Jämn nivå med snittet i riket. 2020 var antalet fysiska utlån i riket per invånare 5.0. Färgelanda låg på 3.9.

⁷ Bibliotekslagen 8§

med att locka fler föräldrar till biblioteket och uppmuntra till läsning. Familjecentralen stängde vid årsskiftet 2020/2021. Färgelanda bibliotek har ambitionen och önskan att fylla behovet och bli en naturlig mötesplats för barn och föräldrar.

Vi vill skapa ett bibliotek för alla. Att utforma en attraktivare, inspirerande och mer naturlig mötesplats kan den nya barnavdelningen, med beviljade stadsbidrag från Kulturrådet genom projektet Stärkta bibliotek, leda till att bibliotekets utbud når fler, framförallt de barn och föräldrar som vanligtvis inte besöker biblioteket. Att bli en naturlig mötesplats för föräldrar redan när barnen är små bidrar långsiktigt till att barn och deras föräldrar i större utsträckning besöker biblioteket och blir medvetna om bokens betydelse för språkutveckling, läsutveckling och läslust. Något som är nyckelorden för att bidra till det livslånga lärandet och det demokratiska samhället.

Mål

Färgelanda bibliotek ska fortsätta jobba aktivt med läsfrämjande och läslust redan från tidig ålder genom:

- ny barnavdelning
- återuppta samarbete med BVC (Barnavårdscentralen)
- sagostund
- samarbete med kommunens grundskolor
- bokprat i skolor
- bokfika - bokcirklar för barn
- läsprojekt och lästävlingar
- studiebesök – bjuda in barn/elever från förskoleklass för ett guidat besök i biblioteket.
- vid behov närvara vid föräldramöten.

4.1.3. Skolbibliotek

En god läsförmåga och läsförståelse är förutsättningen för att klara grundskola och högre utbildning samt är en viktig del för att förstå och vara delaktig i samhället. Grunden till bra läsförståelse och språkutveckling i skolan börjar med läslust och nöjesläsning. Under skoltiden har skolbiblioteket ett viktigt syfte med att stärka elevernas språkliga förmåga genom att dels bistå lärarna med relevant litteratur, dels inspirera till nöjesläsning.

Utredningen *Skolbibliotek för bildning och utbildning* visar på vikten av bemannade skolbibliotek och att samarbetet mellan lärare och skolbibliotekarie bör utvecklas för att arbeta mer läsfrämjande.⁸

---

⁸ *Skolbibliotek för bildning och utbildning*. SOU 2021:3
<https://www.regeringen.se/48ef40/contentassets/9c1a8a9bf582412f9d0944b807c704cf/skolbibliotek-for-bildning-och-utbildning-sou-20213> [2021-07-08]

Mål

Skolbiblioteket ska arbeta med ökat elevinflytande genom biblioteksråd två gånger per år. I biblioteksrådet får eleverna möjlighet att vara med och påverka skolbibliotekets medieutbud. Eleverna ska ha möjlighet att kontinuerligt komma med inköpsförslag som skolbibliotekarien tar stor hänsyn till och väljer inköp därefter, för att i största möjliga mån arbeta läsfrämjande och stimulera elevernas läslust. Skolbibliotekarien ska bokprata i klasserna.

Skolbiblioteket ska arbeta med:

- bokprat
- biblioteksråd 2 ggr/år
- utveckla samarbetet med lärarna
- utforma en mer inspirerande biblioteksmiljö med mer fler sittplatser.

4.2. Kulturupplevelse

Det övergripande målet för Färgelandas kommuns folkhälsoarbete är att skapa samhällliga förutsättningar för en god hälsa på lika villkor för hela befolkningen. Forskning visar att kultur bidrar till välbefinnande och livskvalitet. Kulturupplevelser kan förebygga ohälsa genom att ge människor en känsla av sammanhang och en bättre beredskap att möta sjukdomar, psykiska trauman och sociala problem. Kulturverksamhet bidrar också till att utveckla människors språkliga förmåga.

Biblioteket i Färgelanda kommun är en viktig arena för meningsfulla möten. Folkbiblioteket erbjuder kulturupplevelser för både barn och vuxna och bidrar därmed till tillväxt samt att Färgelanda är en attraktiv kommun för alla. Arrangemang med olika teman samt barnteater är exempel på det utbud av kulturupplevelserna som arrangeras varje år.

Många använder biblioteket, folkbiblioteket i Färgelanda har cirka 50 000 besök per år. Biblioteken utgör en fri, demokratisk arena med tillgång till information, teknik, kultur och litteratur som är tillgänglig för alla. Tillgången till skönlitteratur, facklitteratur, dagstidningar, tidskrifter, musik och film tillsammans med programverksamhet ger ett brett kulturutbud. Utbudet vänder sig till alla och de informationskanaler som biblioteken använder är webb, sociala medier och programblad.

Biblioteket samarbetar tätt med Färgelandas konsthall och varje år arrangeras utställningar med olika samarbetspartners.

Mål

- folkbiblioteket ska erbjuda och tillgängliggöra ett brett utbud av kulturupplevelser för alla med hänsyn tagen till de prioriterade grupperna, barn, unga, äldre och personer med funktionsvariation

- folkbiblioteket ska minst 4 gånger per år arrangera kulturupplevelser, så som:
  - författarbesök
  - föreläsningar
  - musikframträdanden.

4.3. Mångfald

En av aspekterna som genomsyrar kommunens övergripande mål är att kommunen ska vara till för alla. Det innebär dels att kommunen ska verka för att alla ska ha samma möjligheter att ta del av kommunens verksamheter, dels att Färgelandabornas hälsa ska bli bättre.

Undersökningar visar att en ökad tillgång till litteratur, kultur, lärande och upplevelser kraftigt bidrar till människors välmående och hälsa. Att via bibliotekens verksamheter få ta del av andras upplevelser och tankar och att själv få bidra med egna erfarenheter leder till ökad känsla av delaktighet och meningsfullhet. Folkbibliotekens tjänster och utbud ska präglas av kvalitet och mångfald. Förutom ett brett utbud vad gäller innehåll ska också olika former, till exempel e-medier, för att ta till sig litteratur och annat utbud erbjudas. Det ska vara möjligt för alla att ta del av utbudet oavsett ålder, kultur, språktillhörighet, kön eller funktionsförmåga. Bibliotekens tekniska service gör det möjligt för alla att ta del av det moderna samhället genom tillgång till wifi, scanning, e-tjänster och andra tekniska lösningar.

Mål

- alla ska beredas möjlighet att avgiftsfritt ta del av bibliotekens tjänster och utbud
- utbudet ska präglas av mångfald och kvalitet anpassat för användarnas olika behov.

4.3.1. Minoriteter

Nationella minoriteter är extra prioriterade i bibliotekslagen, där står det att biblioteket ska ägna särskild uppverksamhet åt de nationella minoriteterna samt de med annat modersmål än svenska. De ska prioriteras genom bland annat att biblioteket ska erbjuda litteratur på:

- de nationella minoritetsspråken
  - finska
  - samiska
  - meänkieli
  - romani chib
  - jiddisch
- andra språk än de nationella minoritetsspråk och svenska
- lättläst svenska.⁹

---

⁹ Bibliotekslagen 5 §

Mål

- utveckla barnavdelningen och lägga fokus på att skylta och exponera fler barnböcker, även på de nationella minoritetsspråken och på andra språk än svenska, så att flera känner sig inkluderade. Se till att flera möter böcker på sitt modersmål som kan framkalla att både barn och vuxna känner att biblioteket är till för alla
- inköp av medier på de nationella minoritetsspråken
- tillgängliggöra och exponera böcker på de nationella minoritetsspråken för både barn och vuxna.

4.3.2. Tillgänglighet

I bibliotekslagen står det att folkbibliotek ska ägna särskild uppmärksamhet åt personer med funktionsnedsättning. Bland annat genom att erbjuda litteratur och tekniska hjälpmedel för att kunna ta del av informationen.¹⁰

Färgelanda bibliotek jobbar med den uppsökande verksamhet *Boken kommer*, vilket är en gratis service för den som exempelvis är långvarigt sjuk eller rörelsehindrad och inte själv kan komma till biblioteket. Personer som är behov av *Boken kommer* tar kontakt med biblioteket och personalen hjälper till med att välja ut böcker för att sedan leverera böcker eller andra medier hem till dörren.

Alla ska ha möjlighet att läsa på sina villkor, via MTM (Myndigheten för tillgängliga medier) finns talböcker, punktskriftsböcker, taltidningar och lättläst litteratur tillgängligt. Via Legimus, som är MTM:s digitala bibliotek, får de som har någon slags läsnedsättning, tillgång till anpassad skönlitteratur och studentlitteratur. Personerna i fråga kommer till biblioteket och uppger att de har någon läsnedsättning och bibliotekspersonalen ordnar en inloggning till Legimus som de sedan kan använda hemifrån.

Mål

- Färgelanda bibliotek ska aktivt informera medborgarna om *Boken kommer* och göra ännu fler medborgare medvetna om bibliotekets service och tjänster
- biblioteket ska mer aktivt informera om Legimus.

4.3.3. Mötesplats för generationer

Folkbibliotek är ett av samhällets få öppna kostnadsfria mötesplatser där alla är välkomna, och det är helt gratis. Färgelanda bibliotek är ett levande hus och en naturlig mötesplats för medborgarna.

---

¹⁰ Bibliotekslagen 4 §

Mål

- Färgelanda bibliotek ska erbjuda programverksamhet för alla åldrar:
  - bokcirklar för barn
  - bokcirklar för vuxna
  - författarbesök/föreläsningar
  - musikarrangemang
  - samarbete med lokala författare
  - samarbete med eventuella lokala musikband
  - studieförbund/föreningar (framför allt hembygdsföreningar)
  - ny barnavdelning – mötesplats för generationer.

4.4. Medie- och informationskunnighet

I FN:s allmänna deklaration om de mänskliga rättigheterna står i artikel 19:
"Var och en har rätt till åsiktsfrihet och yttrandefrihet. Denna rätt innefattar frihet att utan ingripande hysa åsikter samt söka, ta emot och sprida information och idéer med hjälp av alla uttrycksmedel och oberoende av gränser".

För att kunna förstå, värdera, använda och uttrycka sig via medier och andra kanaler behövs många olika kunskaper. Till Medie- och informationskunnighet, MIK, räknas digital kompetens eller informationskompetens, hit räknas också förmågan att kunna söka, finna, kritiskt granska och använda information för olika syften och i olika sammanhang. Begreppet är tredelat och innefattar förutom informationskompetens även mediekunnighet och digital kompetens. Digital kompetens är en av EU:s åtta nyckelkompetenser för ett livslångt lärande. Biblioteken har i sina samlingar en stor resurs av olika medier och tjänster i skilda former. Det är en resurs som ger fri tillgång till information och kunskap åt alla utifrån deras behov och färdigheter. Här finns en viktig uppgift i att stödja medborgarna så att de får en ökad medie- och informationskunnighet.

Folkbiblioteken har en unik ställning i Sverige, det är en institution som allmänheten har mycket stort förtroende för. I medielandskapet har mycket förändrats, tidigare var det tryckt material, idag är mycket digitalt. Här har bibliotekarierna en stor uppgift i att ge tillgång till informationen. Det är inte bara en teknisk fråga, det handlar även om att ha resurser och tillräcklig kunskap för att kunna hjälpa besökarna.

När man pratar om MIK handlar det oftast om färdigheter som bygger på kunskapssökande och förmåga att använda medier och informationskanaler på ett meningsfullt sätt – oavsett form och teknologi. Vad gäller skolbiblioteken finns forskning som tydligt visar på samband mellan elevers prestationer och väl fungerande skolbibliotek. Alla gymnasiebibliotek arbetar med att undervisa och handleda elever och lärare i systematisk

informationssökning och källkritik som en del av ett vetenskapligt förhållningssätt. Detta arbete är prioriterat i skolans pedagogiska verksamhet.

Mål

- biblioteken ska arbeta aktivt med att öka den digitala delaktigheten och underlätta användningen av informationsteknik
- skolbibliotekarie ska inbjuda till samarbete med pedagogisk personal utifrån direktiv i arbetsplanerna aktivt arbeta med elevernas medie- och informationskompetens
- PressReader – tillsammans med övriga Dalslands bibliotek ansluta till Västra Götalandsregionens avtal med PressReader.

4.5. Samverkan

För att ge bra service och skapa mervärde för kommunens invånare är samverkan och omvärldsbevakning viktigt. Färgelanda bibliotek samverkar på flera nivåer, men främst inom Dalsland, delregionalt i Fyrbodals samt i Västra Götalandsregionen.

4.5.1. Bibliotek Dalsland

Färgelanda bibliotek ingår i *Bibliotek Dalsland*, en samverkan mellan Bengtsfors, Dals-Ed, Färgelanda, Mellerud och Åmåls folkbibliotek.

Sedan 2012 samarbetar biblioteken gemensamt med biblioteksdatasystemet BOOK-IT och Arena, den gemensamma hemsidan *Bibliotek Dalsland* där låntagarna själva kan reservera, låna om och ta del av boktips. Biblioteken har även ett gemensamt digitalt bibliotek genom e-boksportalen Elib (appen heter Biblio), där medborgarna kan låna e-böcker och e-ljudböcker. Biblioteken delar även mediebestånd (böcker, ljudböcker, talböcker, filmer och tidskrifter) med varandra, vilket innebär att låntagarna i en kommun har tillgång till hela Dalslands mediebestånd. Flera gånger varje vecka går boktransporter mellan biblioteken.

Biblioteken i Dalsland har även gemensamma projekt, framförallt genom *Stärkta bibliotek*, en folkbibliotekssatsning från Kulturrådet. Dalslands gemensamma projekt har bland annat mynnat ut en bokbuss. Bokbussen jobbar läsfrämjande och besöker förskolor, skolor och orter utanför bibliotekens placering i centralorten. Bokbussen fungerar även som popp-uppverksamhet, exempelvis genom att besöka badplatser, fotbollsträningar och kulturevenemang.

4.5.2. Fyrbodals

Samarbetet inom Fyrbodals har återigen återupptagits under 2021 efter att ha legat nere under några år. Just nu pågår arbetet med hur biblioteken i Fyrbodals kan och ska samverka och utvecklas tillsammans.

4.5.3. Regionalt

Genom Förvaltning för kulturutveckling (tidigare Kultur i Väst) sker mycket samarbete. Förvaltningen har ansvaret för den regionala biblioteksverksamheten tillsammans med kommunerna i Västra Götaland. Färgelanda bibliotek tar del av fortbildningar, konferenser och får stöd i olika biblioteksrelaterade frågor. Regionen hjälper även till med boktransporter (mot en avgift) som gör det möjligt att inom Dalsland, och till viss del inom regionen, att nyttja varandras mediebestånd.

4.5.4. Nationellt

Framför allt sker den nationella samverkan genom fjärrlån, och då genom att Färgelanda bibliotek lånar böcker från större bibliotek, det vill säga stadsbibliotek samt universitets- och högskolebiblioteket. Det förekommer även att Färgelanda lånar ut böcker till andra bibliotek, och då främst böcker med Dalslandsanknytning.

Samverkan sker med hembygdsföreningar, släktforskarförening, övriga föreningar och studieförbund.

4.5.5. Tillgänglig och inkluderande samverkan

Trots ovan nämnda engagemang och samverkansform så förekommer det grupper i samhället som inte nås i den utsträckning som önskas av bibliotekets verksamheter. Det finns ett glapp mellan de som befinner sig i etablerade sammanhang och de som inte gör det. Nya former för samverkan behöver arbetas fram för att nå de vi inte naturligt fångar upp genom redan befintlig service. Medborgarperspektivet, utifrån strategin att Färgelanda är en kommun för alla, behöver stärkas för att bibliotekens verksamhet ska komma alla målgrupper till del. Färgelanda bibliotek vill skapa en tillgänglig mötesplats i Centrumhuset för att motverka fördomar, bryta isolering, minska stigmatisering och istället skapa sammanhang, nätverk och relationer för alla som bor, besöker och verkar i Färgelanda kommun.

Mål

- bibehålla och för djupa samverkan med biblioteken i Dalsland, Fyrbodalen och med Förvaltningen för kulturutveckling
- bjuda in relevanta föreningar och studieförbund för att se vilka eventuella samarbeten som kan göras
- öka samutnyttjandet av folk- och skolbiblioteksresurser i kommunen
- bibliotekspersonal ska fortsätta att arbeta i syfte att hitta samarbetsformer för att sprida biblioteksservice till fler grupper.

5. Styrdokument

Det finns flera styrdokument som biblioteken ska förhålla sig till, både internationella, nationella, regionala och kommunala.

IFLA:s/Unescos folkbiblioteksmanifest

UNESCO:s folkbiblioteksmanifest slår fast att folkbiblioteket ska vara till för alla, oberoende av ålder, kön, ras, religion, nationalitet, språk eller social status. Frihet, välfärd, samhällelig och personlig utveckling är grundläggande mänskliga värden som förverkligas genom välinformerade medborgare med möjlighet att utöva demokratiska rättigheter och därigenom spela en aktiv roll i samhällslivet. Medborgarnas eget deltagande i utvecklingen av demokratin är beroende av en fullgod utbildning samt en fri och obegränsad tillgång till kunskap, tankar, kultur och information.¹¹

IFLA:s/Unesco skolbiblioteksmanifest

Skolbiblioteket är till för alla i skolsamhället, oavsett ålder, etnisk tillhörighet, kön, religion, nationalitet, språk eller social status. Skolbiblioteket bidrar till elevernas livslånga lärande och förmedlar kunskap som är grundläggande för att delta i dagens informations- och kunskapsamhälle. Det ger dem möjlighet att utveckla sin inlevelseförmåga för att de ska kunna leva som ansvarstagande medborgare.¹²

Bibliotekslagen

I bibliotekslagen står det att biblioteksverksamhet ska finnas tillgänglig för alla och vara anpassade till användarnas behov. Biblioteken ska verka för det demokratiska samhällets utveckling genom att bidra till kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning. Biblioteken ska ägna särskild uppmärksamhet åt prioriterade grupper. Dessa grupper är personer med funktionsnedsättning, de nationella minoriteterna samt de som har annat modersmål än svenska. Folkbiblioteket ska även ägna särskild uppmärksamhet åt barn och unga för att främja deras språkutveckling och stimulera till läsning.¹³

Skollagen

I skollagen står det att eleverna i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan ska ha tillgång till skolbibliotek.¹⁴

Barnkonventionen

Från och med den 1 januari 2020 är FN:s konventions om barns rättigheter svensk lag. Barnkonventionen syftar till att ge barn oavsett bakgrund rätt att

¹¹ *Bibliotekens internationella manifest*

<https://www.biblioteksfor.cdn.triggerfish.cloud/uploads/2017/01/bibliotekens-internationella-manifest-webb-utskrift.pdf>. s. 11 [2021-03-08]

¹² *Bibliotekens internationella manifest*

<https://www.biblioteksfor.cdn.triggerfish.cloud/uploads/2017/01/bibliotekens-internationella-manifest-webb-utskrift.pdf>. s. 47. [2021-03-08]

¹³ Bibliotekslagen (2013:801) (SFS 2019:961)

¹⁴ Skollagen 2010:800 kap 2 36§ SFS 2020:605?

behandlas med respekt och att få komma till tals. Det finnas 54 artiklar som slår fast vilka rättigheter barn ska.

Främst dessa artiklar berör bibliotekets verksamhet:

2. alla barn är lika mycket värda och har samma rättigheter. Ingen får diskrimineras
13. barn har rätt till yttrandefrihet; att tänka, tycka och uttrycka sina åsikter, utifrån barnets ålder och mognad
17. barn har rätt att få tillgång till information
23. barn med funktionsnedsättning har rätt till ett fullvärdigt och anständigt liv samt hjälp att aktivt delta i samhället
28. barn har rätt till utbildning
29. skolan ska hjälpa barnet att utvecklas
30. barn som tillhör etniska, religiösa eller språkliga minoriteter, eller som tillhör ett urfolk, har rätt till sitt språk, sin kultur och sin religion
31. barn har rätt till lek, vila och fritid.¹⁵

Nationell biblioteksstrategi

På uppdrag av regeringen har KB (Kungliga biblioteket) tagit fram ett förslag till nationell biblioteksstrategi. Förslaget, som överlämnades till regeringen 2019, lyfter sex områden som behöver utvecklas för att uppnå den övergripande versionen *Bibliotek för alla* samt målet *Demokrati: ett demokratiskt samhälle där alla fritt kan ta del av världens samlade litteratur och kunskap för att kunna verka i samhället på egna villkor*.

De sex fokusområdena är:

- läsning
- lärande
- samhällets öppna rum
- Forskning
- nationella digitala bibliotekstjänster
- gemensam infrastruktur.¹⁶

Regional biblioteksplan

Västra Götalands regionala biblioteksplan 2020-2023 identifierar prioriterade utvecklingsområden och strategiska inriktningar. Planen är styrande för den regionala biblioteksverksamheten och ska vara vägledande för kommunala biblioteksplaner.

---

¹⁵ Barnkonventionen.

<https://unicef.se/barnkonventionen/las-texten#hela-texten> [2021-06-30]

¹⁶ *Demokratins skattkammare*. Förslag till en nationell biblioteksstrategi.

<https://www.kb.se/samverkan-och-utveckling/biblioteksutveckling/nationell-biblioteksstrategi.html> [2021-06-30]

Den regionala biblioteksplanen har följande fokusområden:

- det öppna biblioteket
- det läs- och skrivfrämjande biblioteket
- det digitala biblioteket
- det lärande biblioteket.¹⁷

---

¹⁷ Regional biblioteksplan Västra Götaland 2020-2023.

<https://alfresco-offentlig.vgregion.se/alfresco/service/vgr/storage/node/content/44135/Regional%20biblioteksplan%20V%c3%a4stra%20G%c3%b6taland%202020-2023.pdf?a=false&guest=true>
[2021-07-01]